

Hr Jaak Aaviksoo
Haridus- ja teadusminister

30.06.2011

Ettepanek noorsootöö seaduse muutmiseks

Lugupeetud minister

Eesti Noorteühenduste Liit (ENL) esitas ettepanekud 1999. aastast kehtinud noorsootöö seaduse muutmiseks esmakordselt 2005. aastal. Ettepaneku peamine ajend oli vajadus seadustada Eestis noortevolikogud kui kohaliku omavalitsuse volikogu juures tegutsev nõuandev organ. 2010. aasta juunis võttis Riigikogu vastu noorsootöö seaduse uues redaktsioonis, millega muuhulgas sätestati ka noortevolikogu definitsioon, tegevuse eesmärk, moodustamise ja tegutsemise alused ning kohaliku omavalitsuse kohustused noortevolikogu tegutsemise toetamisel. Nimetatud sätted puudutavad ainult kohaliku omavalitsuse tasandil tegutsevaid noortevolikogusid. ENL tänab Haridus- ja Teadusministeeriumi konstruktiivse koostöö eest uue noorsootöö seaduse väljatöötamisel.

Muudatuste tegemise vajadus

2011. aasta juuni lõpu seisuga on noorsootöö seadus uues redaktsioonis (sh noortevolikogude sätetega) kehtinud ca 10 kuud. Seoses riigieelarvest rahastatava noorte osaluskogude arendus- ja mentorlustegevusega, mida koordineerib ENL, on selle aja jooksul loodud Eestis juurde mitukümmend uut noortevolikogu. ENL on ka kohtunud korduvalt nii noortevolikogude liikmetega kui ka kohalike omavalitsuste ametnike ja juhtidega ning kogunud hulgaliselt väärtuslikku tagasisidet noorsootöö seaduse noortevolikogu puudutava regulatsiooni rakendamise ning tõlgendamise kohta, samuti ka puuduste kohta, mis seaduses esinevad ning mis on raskendanud noortevolikogude loomist ning tekitanud mitmetimõistetavusi ja laia tõlgendamisruumi. Vajalikuks on osutunud ka noorte õiguste parem tagamine noortevolikogu moodustamise protsessis ning noortevolikogu jätkusuutliku ning tulemusliku tegevuse soodustamine.

Nii 2010. aastal kui ka 2011. aastal on kasvanud ning kasvab noortevolikogude arv hüppeliselt, millest tulenevalt on senisest veelgi enam vajalik pakkuda noorte osaluskogudele eestkostet nii maakondlikul, riiklikul kui rahvusvahelisel tasandil. Hetkel ei võimalda kehtiv õigus noortevolikogudel moodustada liite ega ühinguid ega ka astuda nende liikmeks. See aga vähendab oluliselt võimalusi noortevolikogudele eestkoste pakkumiseks, noortevolikogude võimalust teha koostööd teiste organisatsioonidega ning osaleda katusühingute juhtimises.

Eeltoodust lähtuvalt eksisteerib vajadus:

- 1) täiendada seaduses noortevolikogude moodustamise, tegutsemise ja toetamise korda ning aluseid
- 2) võimaldada seadusemuudatuse kaudu noortevolikogudel astuda mittetulundusühingute liikmeks juriidilise isiku staatust omamata

Asjakohased sätted

Noorsootöö seadus

„§ 3. Mõisted

/.../

6) noortevolikogu – valla- või linnavolikogu juures tegutsev noortest koosnev nõuandva õigusega osaluskogu;

/.../

§ 8. Valla- ja linnavolikogu ülesanded

/.../

4) konsulteerib selle olemasolul noortevolikoguga noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel;

§ 9. Noortevolikogu

(1) Valla- või linnavolikogu juurde võib moodustada noortevolikogu. Noortevolikogu eesmärgiks on arutada valla või linna pädevusse kuuluvaid noori puudutavaid küsimusi ning teha nende kohta ettepanekuid valla- või linnavolikogule ja valla- või linnavalitsusele, lähtudes noorte vajadustest ja huvidest.

(2) Noortevolikogu valitakse valla või linna noorte poolt demokraatlikul teel valla- või linnavolikogu kehtestatud korras.

(3) Noortevolikogu tegutsemise alused kehtestab valla- või linnavolikogu.

(4) Vald või linn toetavad oma haldusterritooriumi noortevolikogu jätkusuutlikku tegutsemist valla- või linnavolikogu kehtestatud korras.

(5) Valla- või linnavolikogu edastab noortevolikogule selle taotlusel oma istungite päevakordade projektid ning noori puudutavate õigusaktide eelnõud enne valla- või linnavolikogu istungite toimumist.”

Ettepanekud seaduse muutmiseks

Lähtuvalt eeltoodust ning ENLi juures tegutseva noorte osaluskogude esinduskoja arvamusest, teeb ENL Haridus- ja Teadusministeeriumile ettepaneku algatada noorsootöö seaduse muutmise alljärgnevatel muudatustel sisseviimiseks:

1. Muuta noorsootöö seaduse § 8 punkti 4 ning sõnastada see järgnevalt:

“4) küsib selle olemasolul noortevolikogu käest arvamust noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel ning teiste noori puudutavate küsimuste osas otsuste tegemisel. Noortevolikogu arvamusega mitteamvestamise korral peab valla- või linnavolikogu noortevolikogu taotlusel arvamusega mitteamvestamist põhjendama kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. ”

2. Muuta noorsootöö seaduse § 9 lõiget 1 ning sõnastada see järgnevalt:

“(1) Valla- või linnavolikogu juurde võib moodustada noortevolikogu. Noortevolikogu moodustamise algatamise õigus on vähemalt ühel antud omavalitsuse haldusterritooriumil püsivat elukohta omaval noorel. Vald ja linn teevad noortevolikogu moodustamisel koostööd noortevolikogu loomist taotlevate noortega. Valla- või

linnavolikogu võib keelduda noortevolikogu moodustamisest üksnes juhul, kui selle moodustamisel ei ole järgitud käesolevas seaduses sätestatud põhimõtteid."

3. Muuta noorsootöö seaduse § 9 lõiget 2 ning sõnastada see järgnevalt:

"(2) Noortevolikogu eesmärgiks on omavalitsuse haldusterritooriumil elavate ja õppivate noorte huvide esindamine ja kaitsmine kohalikus omavalitsuses, maakonnas ning üleriigilisel tasandil. Noortevolikogu ülesandeks on arutada valla või linna pädevusse kuuluvaid noori puudutavaid küsimusi ning teha nende kohta ettepanekuid valla- või linnavolikogule ja valla- või linnavalitsusele, lähtudes noorte vajadustest ja huvidest."

4. Muuta noorsootöö seaduse § 9 lõiget 3 ning sõnastada see järgnevalt:

"(3) Noortevolikogu valitakse valla või linna noorte poolt demokraatlikul teel noortevolikogu põhimääruses sätestatud korras. Noortevolikogu põhimääruses ei või sätestada noortevolikogu valimise õigust omavate isikute osas käesoleva seaduse § 3 punktis 1 sätestatud vanusevahemikust erinevat vanusevahemikku. Noortevolikogu koosseis kinnitatakse ja selles tehakse valimistevahelisel ajal muudatusi noortevolikogu põhimääruses sätestatud korras, lähtudes valimistulemustest . "

5. Muuta noorsootöö seaduse § 9 lõiget 4 ning sõnastada see järgnevalt:

"(4) Noortevolikogu tegutsemise alused ja valimise kord sätestatakse noortevolikogu põhimääruses, mille kinnitab, muudab ja tunnistab kehtetuks noortevolikogu ettepanekul valla- või linnavolikogu."

6. Muuta noorsootöö seaduse § 9 lõiget 5 ning sõnastada see järgnevalt:

"(5) Vald või linn toetavad oma haldusterritooriumi noortevolikogu jätkusuutlikku tegutsemist noortevolikogu põhimääruses sätestatud korras. Valla- või linnaeelarves nähakse ette vahendeid noortevolikogu tegutsemise rahastamiseks."

7. Täiendada noorsootöö seaduse § 9 lõikega 6 järgnevas sõnastuses:

"(6) Valla- või linnavolikogu ja valla- või linnavalitsus edastavad noortevolikogule selle taotlusel oma istungite päevakordade projektid ning noori puudutavate õigusaktide eelnõud enne valla- või linnavolikogu istungite toimumist."

8. Täiendada noorsootöö seaduse § 9 lõikega 7 järgnevas sõnastuses:

"(7) Noortevolikogul on õigus astuda mittetulundusühingute liikmeks õigusaktides sätestatud alustel ja korras mittetulundusühingute seaduse § 12 lõikes 1 sätestatud juriidilise isiku staatust omamata."

Muudatusettepanekute selgitused

Esimese muudatusettepanekuga täiendatakse valla- ja linnavolikogu ülesannet noortevolikoguga konsulteerimise osas. Ebamäärane ning laia tõlgendusruumiga mõiste "konsulteerima" asendatakse mõistega "arvamuse küsimine". Samuti laiendatakse kohustust noortevolikogult arvamust küsida lisaks noorsootöö küsimustele ka teiste noori puudutavate küsimuste osas otsuste langetamisel. Noortevolikogu arvamustega arvestamise paremaks tagamiseks ning valla- või linnavolikogu ning noortevolikogu omavahelise suhtlemise tõhustamiseks sätestatakse ettepanekuga kohustus valla- või linnavolikogul põhjendada noortevolikogu arvamusega mitteamvestamist juhul, kui noortevolikogu on selleks soovi avaldanud. Noortevolikoguga konsulteerimise kohustus

lasub valla- ja linnavolikogul ka edaspidi vaid juhul, kui omavalitsuses on noortevolikogu moodustatud.

Teise muudatusettepaneku kohaselt täiendatakse oluliselt võrreldes praegu kehtiva regulatsiooniga noortevolikogu moodustamise korraldust. Ettepaneku kohaselt antakse igale antud omavalitsuse haldusterritooriumil püsivat elukohta omavale noorele õigus algatada noortevolikogu moodustamine. Kehtivas regulatsioonis ei ole sätestatud noortevolikogu loomise algatamise korda, mistõttu on ebaselge see, kellel on õigus algatada noortevolikogu moodustamine. Kehtiv noorsootöö seaduse regulatsioon koosmõjus kohaliku omavalitsuse korralduse seadusega annab selle õiguse kohalikele omavalitsusele. Samuti sätestatakse ettepaneku kohaselt seaduses valla ja linna ning noortevolikogu loomise algatajateks olevate noorte koostöö tegemise kohustuslikkus. Ettepanek sätestab ka noortevolikogu loomisest keeldumise alused. Kehtiva regulatsiooni kohaselt on noortevolikogu loomise otsustamine täielikult kohaliku omavalitsuse volikogu pädevuses, mis praktikas on tähendanud põhjendamatu venitamist noortevolikogu loomise otsustamisega ning võimaldab valla- ja linnavolikogul noortevolikogu loomisest ükskõik millisel põhjendusel keelduda. Ettepaneku kohaselt piiratakse valla- ja linnavolikogu õigust noortevolikogu moodustamisest keelduda ning taoline õigus antakse valla- ja linnavolikogule vaid juhul, kui noortevolikogu moodustamisel ei ole lähtutud noorsootöö seaduses sätestatud põhimõtetest. Nimetatud muudatuse tegemine on vajalik, kuna noortevolikogu loomine peaks olema eelkõige noorte õigus.

Kolmanda muudatusettepanekuga nimetatakse kehtivas seaduses olnud noortevolikogu eesmärk noortevolikogu ülesandeks ning täpsustatakse noortevolikogu eesmärki. Võrreldes kehtiva regulatsiooniga on olulisteks muudatusteks:

- 1) noortevolikogu eesmärgi sõnastamine lähtuvalt missioonist, mitte põhitegevustest;
- 2) noortevolikogu eesmärgi kirjelduses nii antud KOV territooriumil elavate kui õppivate noorte huvide esindamise äramärkimine ning maakondliku ja üleriigilise tasandi sissetoomine;
- 3) Noortevolikogu ülesannete sõnastamine lähtuvalt eesmärgist.

Neljanda muudatusettepaneku kohaselt peab noortevolikogu valimise kord olema sätestatud noortevolikogu põhimääruses. Ettepaneku kohaselt täiendatakse paragrahvi ka sättega, mis keelab põhimääruses valimisõiguse kitsendamise ehk garanteerib noortevolikogu valimisõiguse kõigile 7-26aastastele valla või linna noortele. Mõistet "valla või linna noor" seaduses ei sisustata ning selle sisustamine jääb iga omavalitsuse enda otsustada. Samuti sätestatakse ettepanekuga noortevolikogu koosseisu kinnitamise ning muutmise korraldus

Viienda muudatusettepanekuga tuuakse seadusesse sisse mõiste "noortevolikogu põhimäärus". Praktikas on tekkinud paljudel omavalitsustel arusaamatusi seoses noorsootöö seaduses sisalduva mitme noortevolikogu töö korraldamist puudutava volituskorralduse olemasoluga. Käesoleva ettepaneku kohaselt täpsustatakse nimetatud küsimust ning kõik noortevolikogu tegevust puudutavad olulised küsimused sätestatakse ettepaneku kohaselt noortevolikogu põhimääruses. Kuna oleme omavalitsustele soovitanud ka varasemalt nii talitada ning valdav osa omavalitsustest on ka nii teinud, siis nimetatud muudatuse sisseviimise eesmärk on pigem vältida edaspidi segadust ning ühtlustada omavalitsustes levivad praktikad, samuti ka vähendada bürokraatiat (nt kui noortevolikogu tegutsemist reguleerib korraga 3 õigusakti). Samuti sätestatakse ettepanekuga põhimääruse kinnitamise, muutmise ja kehtetuks tunnistamise protseduur, mille kohaselt peab valla- ja linnavolikogule vastava ettepaneku tegema noortevolikogu.

Kuuenda ettepanekuga asendatakse sõnad "valla- ja linnavolikogu poolt kehtestatud korras" sõnadega "noortevolikogu põhimääruses sätestatud korras". Samuti sätestatakse sarnaselt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sisalduva õpilasesindusi puudutava regulatsiooniga kohustus näha valla- ja linnaeelarves ette vahendeid noortevolikogu tegevuse rahastamiseks.

Seitsmenda ettepaneku kohaselt täiendatakse valla- või linnavolikogul täna lasuvat kohustust edastada noortevolikogule selle taotlusel oma päevakordade ja noori puudutavate õigusaktide eelnõud analoogse kohustuse panemisega ka valla- või linnavalitsusele. Praktikas on paljud küsimused, mis puudutavad noortevolikogu huviorbiiti kuuluvaid teemasid, valla- või linnavalitsuse pädevuses. Selle tõttu on oluline, et noortevolikogu omaks informatsiooni ka valla- või linnavalitsuses arutlusele tulevatest küsimustest ja teemadest.

Kaheksanda ettepaneku kohaselt antakse noortevolikogudele õigus astuda mittetulundusühingute liikmeks. Kehtiva mittetulundusühingute seaduse kohaselt peab mittetulundusühingu liige olema füüsiline või juriidiline isik. Noortevolikogu ei oma juriidilise isiku staatust. Seoses aga noortevolikogude paljususega ning tänu toetustele ning noorsootöö seaduse soosivale mõjule ka prognoositavale edaspidisele uute noortevolikogude tekke jätkumisele on vajalik noortevolikogude ühinemise võimaldamine maakondlikesse ja üleriigilistesse liitudesse. Selleks on vajalik muuta kehtivat seadust. Analoogne erand mittetulundusühingu liikmelisuse võimaldamise kohta on kehtivas õiguses tehtud õpilaskondadele ja üliõpilaskondadele. Nii õpilasesindused kui ka üliõpilasesindused on oma olemuselt sarnased noortevolikogudele. Seega on igati õigustatud ka noortevolikogudele mittetulundusühingute liikmeks olemise õiguse andmine.

Austusega

(allkirjastatud digitaalselt)

Pille-Riin Raudsepp
juhatuse esimehe kohusetäitja